

egyes egyének áldozatkészségére és hozzáértésére kell bízni, hanem törvényekkel biztosított jogot kell adni az anva és gyermek kezébe, amellyel követelheti az őt megillető higiénikus biztosítást. Az államnak szüksége van a gyermekekre, de nem gondoskodik életben maradásáról. Az anvának (a gyenge nem) dohos helyiségben, egészségtelen vegyi anyagokkal telített levegőben kell dolgoznia, amely levegőtől a mai technikai és építkezési vívmányok igénybevételével ki lehetne vonni mindazokat az egészségre ártalmas anyagokat, amelyek az anvánál időelőtti szüléseket idéznek elő, szervezetét kivétel nélkül megtámadják s tuberkulotikus degenerált generációnak adnak életet. Az államnak majd gondoskodnia kell a gyárak higiénájáról, követelni kell a szontató szobák felállítását s az anvasági biztosítást munkaképtelenség esetében.

Ezek a kérdések szorosan összefüggnek a munkáskérdéssel, amely alapiában szintén nem jelent mást, mint a munkás nép igazságos egészségi és életstandardjának felemelését.

Itt kell felemlíteni, mint a társadalom veszélyes kórképét, a prostitúciót, amely élenként tükrözi vissza az ország romlott gazdasági és kulturális viszonyait. Erkölcsatlanság az államnak engedélyt adni oly foglalkozásokhoz, amelyek emberek testi, lelki és anyagi kizsákmányolására vannak bázisozva. A prostitúció gazdasági kérdés, mely a munkásság anyagi helyzetének javításával, a korai házasság evvel kapcsolatban, leányaink önálló kenyérkeresetéhez való képesítésével oldható meg.

Fontos szociálpolitikai kérdés a közoktatásügy, amelynek demokratikus elveinket kell érvényesíteni.

Ezek röviden azok a reformok, amelyek megjavítását ambicionáljuk.

Eddig szociális érzékünknek és az emberiség nyomorán való segíteni akarásuknak pusztán charitatív munkára kellett konkludálni. Igyeztünk a közvéleményt ügyünknek megnyerni. Analfabéta tanfolyamokat szerveztünk, amellyel öntudatra ébresztettük tudatlanságukban szunnyadó és jogaik ismerete híjjában levő asszonytársainkat. Szerveztük a nőtisztviselőket gazdasági alapon, hogy kiuzsorázottságuk ellen erős szervezkedéssel szálljanak szembe. Mindezek azon-

ban csak gyöngye szárnypróbálgatások azok az eredményekkel szemben, amelyeket asszonytársaink elértek mindenütt, ahol választójoguk birtokában vannak.

A feladatok hatalmas sora vár még nálunk a nőre. A legelső és legfontosabb feladatunk lesz az *állandó béke fentartása*, minden háborúra szító mozzanat erőlyes leküzdése.

A *gyermekmunka eltörlése*.

A makszimális 8 órai munkaidő életbe léptetése.

Tüdővész és alkohol elleni intézkedések; az alkohol eladásának szabályozása.

Hisszük és reméljük, hogy a nők bevonulása a politika és joggyakorlás sáncaiba *purifikálólag fog hatni eddigi választásainkra* és siettetni fogja a sürgős szociális munkát. — Hogy pedig a családi életre kártékonyan hatott volna, ezt idáig azokban az országokban sem tapasztalták, ahol a nőknek választójoga van.

Beszélgessünk.

*

A *fahonvéd*: A hét, ami elmúlt, a szomorúság hete volt. Méceses világított minden siron, noha sok fészekben nem gyújthattak világosságot.

En: Az emlékezés lángja lobogott. Ma holnap már más ugy sem loboghat.

A *fahonvéd*: Bizony, nemesak a dal van folytán, hanem a légszész, a petróleum és a gyertya is. És ami még van, ugy szövik fel az ára, mint a digó foglyok száma.

En: A szentnek nevezett önzés, ami inkább szemtelen volt, mint szent, egy kissé a torokára ment a digónak. Most, ott digóországban, más szöveggel éneklék a gunyos nőt, hogy hát miért is nem akar a nápolyi király mákkaronit enni.

A *fahonvéd*: A pikkoló re, enne szegény, csak, ugy gondolom, hogy a napokban a nagy díjedségtől, nem igen mozdul a garatja. Meg aztán egy kiesit a fübe is harapott.

En: Kézen foghatja már az apósa és vezetheti, mint vak a világtalant.

A *fahonvéd*: Nem volt annak már szeme akkor sem, amikor megszegte a szövet-ségi hűségeit.

En: Nemcsak szeme nem volt... Mond-

ják, most már folyton Dantet olvassa és a Comediéből azt a részt, amikor a fa följjadul a fejszeesapások nyomán és mondja: Perché mi chiante?

A *fahonvéd*: Nem értek a nyelvén, de ő tán már ért a mienken. És ha nem érti a szavunkat, megérzi a karunkat.

En: Sokan azt hiszik, hogy most majd csöstiül hull a rizs, a narancs, a citrom, mint az áldás. Lehet. De kapunk ezenkívül még mást is.

A *fahonvéd*: Tudom is, hogy mit. Nem kell már a drága prémek utána szaladgálni, lesz annyi macskabőr, hogy még a szoknya-aljakra is telik. Kár volt némelyeknek Salzburgból hozni a nyáron.

En: Attól lehet tartani, hogy megalakítják a macskabőr központot. Mert most mindent központosítanak, talán még a szerelmet is.

A *fahonvéd*: Ezt már most is, ha nem is papírra, de papírért adják.

En: De tejet papírért sem lehet kapni. Öregnek, gyereknek, betegnek, vagy áldott állapotosnak kell lenni, hogy egy gyűszűnyihöz hozzájuthasson az ember.

A *fahonvéd*: Annyi bizonyos, hogy nem áldott állapot az, ami most van.

En: Sokan annak tartják.

A *fahonvéd*: A hirtelen hízók, a megtollasodottak, akik máról-holnapra teliszivták magukat.

En: És akiknek a tej a fejükbe szállt. Sokan vannak ilyenek, azért is van olyan nagy tejhiány.

A *fahonvéd*: Ezeknek azonban, ha meglékelnek a fejüket, tej helyett levegő ömlene ki.

En: Vagy savó. És amilyen élelmese, még ezt is eladnák, de maximált áron felül.

A *fahonvéd*: De meglássa, a hetedik hadikölcsönre nem jegyeznek. Ráülnek az ebül szerzett vagyona, mint tyúk a tojásra, hát-ha kikel.

En: Ezek alul ki kell rántani a gyékényt.

A *fahonvéd*: Gyékényt még lehet rántani, de hust rántson most a szegény ember.

En: Nem engedik a mézárások. Az ő kezükben a tagló és még oda is ütnek, ahová nem néznek.

A *fahonvéd*: Amerre nézünk, csunya látvány tárul elénk. Aki épkezláb ember,

— Azt nem gondolom, más lehet itt a hiba!

Másnap már ezt is kidohogta az öreg, mérgesen, indulatosan:

— A vér, a vér!... Tudja Isten, miféle fajzat, oszt' most kitört benne a betyártempó!

Nem is volt nyugta Nagy Mihálynak, még délelőtti folyamán bekocogott a faluba a csendőrshöz és szomorúan elpanaszolta a baját:

— A két legszebb lovamat vitte el a semmirekellő, kerítsék elő őrsparancsnok uram, ha akármibe kerül is.

— Jó, jó, öreg előkerítjük... Legyen nyugodt, holnap ilyenkorra az udvarán lesz a két deres.

Másnap ugyan még nem volt hírük sem a lovaknak, meg a kocsinak, harmadnap azonban mintha a föld alól bujtak volna elő, déltájon egyszerre csak az udvaron termettek. Mosolyogva szólt le az ülésről az őrmester:

— No, Mihály bácsi, ehol van a vagyona, előkerítettük.

— Hát a gyerek? — kérdezte Nagy Mihály.

— Az vasban ül nálunk.

— Ejnye, ejnye, aki áldója van, hát csak mégis hibás volt, ugy-e kérem?

A majsai határban fogtuk el a kukoricák szélén.

— Ugyan, ugyan...

— Olyan, mint a kódorgó kutya, piszkos, éhes...

— Mit keresett ott?

— Nem szól az egy szót sem, hiába fagatjuk.

— Nézd, nézd...

— Majd kivallja odabent a nagyházban. Ott már nem lesz leragadva a nyelve.

— Mégis csak rossz szándékba' lehetett ez a gyerek. Pedig nem mondhatok rá semmit, őt esztendeje van itt nálam, de én nem vettem rá észre soha egy gaszálát se.

— Nem is volt a Pali lopó, — folytatta Nagyné sopánkodva — de hogy nem egészen egyenes a kölyök, az szent igaz... Sokszor ugy elmerült, ugy elgondolkozott, mintha tudja Isten, micsoda nagy baja lenne...

— No-no, — szólt közbe Nagy Mihály, — hát hiszen az megcsúsz... néha több baja van a gyereknek, mint a nagynak.

A csendőr csak mosolygott, pajkosan megveregetvén a lovacskákat, elköszönt.

— Majd leveszünk abból a sok bajból a Pali gyerek fejéről is, — mondotta menőben, — tudom, hogy nem bajoskodik a lányokkal legalább két kis esztendeig.

Hetek múltak, mikor megint szóba került a fiú. Az öreg trüszkölt, hogy veszett volna inkább a falujában, legalább most nem kellene becipekednie a városba, a törvénytévő urak elé.

— Mert akárcsak a fogát huznák az

embernek, — mondta duruzsolva, — olyan ez a tanuskodás.

De hát meg kellett ennek is lenni. Oda ültették az öreget a fiú háta mögé, a karospadra, ahonnan igen alkalmatosan szemügyre vehette a vádlottak padján remegő gyereket. Hej, Istenem, de korán idekerült ez az anyátlan, apátlan árva... de legalább egy szóval említette volna, hogy mi baja, hát, hát még tán segíteni is tudott volna rajta... De hát ez már istentelen dolog volt, mindjárt két lovat elhajtani... hová viszi ez még, hová?... Bizonyosan börtöntöltelék lesz egész életében... Sőt talán még hóhérekre is kerül, ha észhez nem tér.

Csengetyűszó rázta föl az öreget ebből az elmélyedésből. Az elnök megnyitotta a tárgyalást, a fiú bambán, esetlenül bámult a bírakra és az a gondolat forgott az elméjében, hogy uramistenem, de boldogok is lehetnek azok a gyerekek, akiknek ilyen uri apjuk van. Milyen szépen fel vannak öltözve, milyen szeliden beszélnek, csupa szeretet élhet valamennyiükben.

Az elnök megszólalt:

— Hogy hívnak?

— Berényi Palinak — felelte szomorúan a fiú.

— Hol született?

Könny csillant meg válasz gyanánt a gyerek szemében. Szólni is szeretett volna, meg nem is. Az arca lassankint bepirosodott, nyomot sóhajtott... Csak ezt ne kérdez-